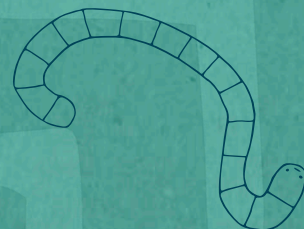
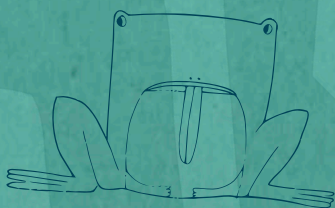
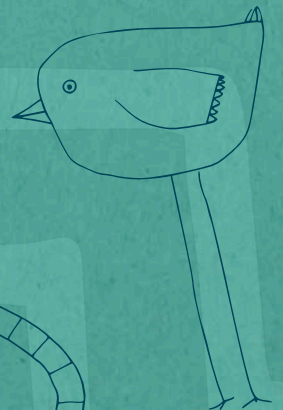
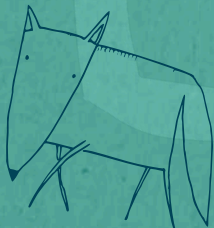
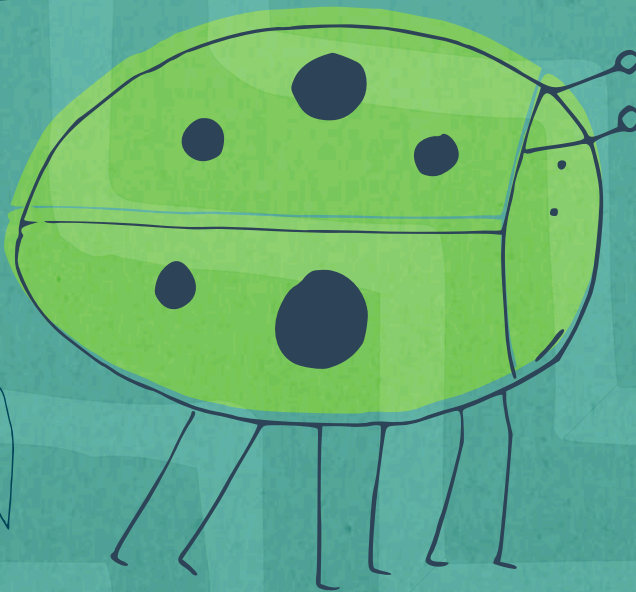
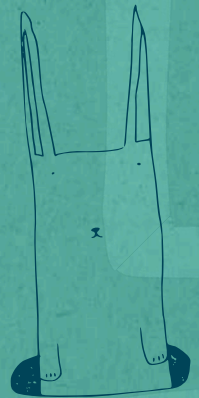
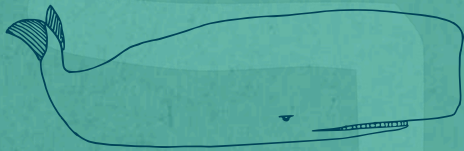

PROPOSTA DIDÀCTICA 3

Les festes populars

Les festes populars

La proposta didàctica «Les festes populars» potencia l'interés de l'alumnat pel coneixement del patrimoni artístic i les tradicions valencianes. D'esta manera, es pretén despertar l'interés i la curiositat dels xiquets i les xiquetes per descobrir les manifestacions festives i tradicionals, fruir-ne i participar-hi.

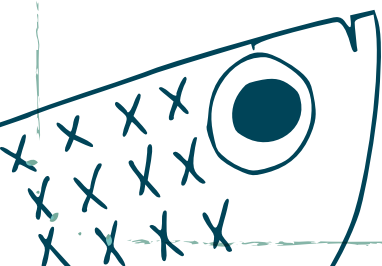
Alhora, la proposta didàctica potencia la interiorització del paper social i cultural de les tradicions i el patrimoni cultural propi i la incidència que tenen en la vida quotidiana i en la manera de pensar dels ciutadans i les ciutadanes.

Objectius didàctics

L'objectiu de la proposta didàctica «Les festes populars» és conèixer les tradicions valencianes. Un objectiu cultural vinculat al coneixement de la història, els símbols culturals i els productes i les pràctiques culturals que se'n deriven.

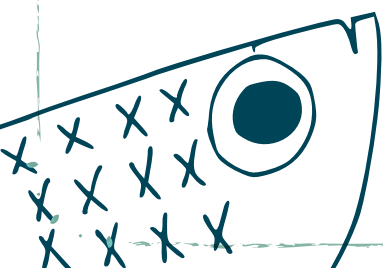
Competències bàsiques

La competència en comunicació lingüística, l'autonomia i iniciativa personal així com la competència social i ciutadana són les tres competències bàsiques que es treballen en les activitats que s'han dissenyat per a la proposta didàctica.

Metodologia

Utilització de recursos musicals aplicats al coneixement de conceptes vinculats a la festa i la tradició. A través del treball amb una cançó que cita nombrosos símbols culturals valencians, els xiquets i les xiquetes n'han de treballar la cronologia i la temporalització i ubicar-les en un calendari. La metodologia emprada per a desenvolupar la proposta didàctica també posa èmfasi en el respecte a les persones majors, ja que es produirà una transmissió de coneixements sobre les festes i tradicions valencianes.

Activitats

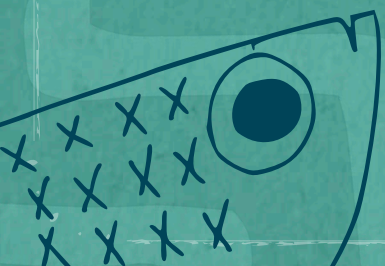

1 ● Relaciona cada festa amb l'element que la caracteritza

2 ● El calendari de les festes populars

3 ● Entrevistem els avis i les àvies

? ● Tasca final

ACTIVITAT 1

Relaciona cada festa amb l'element que la caracteritza

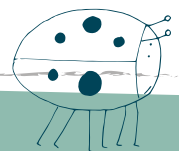
La primera activitat de totes les propostes plantejades es basa en els conceptes de comprensió lectora i auditiva de l'alumnat. Per tal d'intentar implicar l'alumnat en les activitats que posteriorment es duen a terme, es planteja una escolta inicial de la cançó «Les festes populars», que es completa amb un exercici consistent a relacionar cada festa amb un element que la caracteritza.

Es recomana iniciar la sessió amb una primera audició de la cançó, sense repartir entre l'alumnat l'exercici de relacionar conceptes amb el qual després han de treballar. Cal advertir-los que han de prestar atenció al que explica la lletra de la cançó, tot i que l'escolta inicial només ha de servir per a veure la primera reacció de l'alumnat. Si creiem que la primera escolta no és suficient per a la comprensió general per part de l'alumnat, la podem repetir tantes vegades com siga necessari, sempre que no supose una desinhibició i un desorde a l'aula. Després, repartim a cada alumne/a l'exercici de relacionar conceptes que han d'intentar completar durant una segona audició. Un consell perquè la comprensió per part de l'alumnat siga correcta és anar aturant la reproducció de la cançó en determinats moments. A vegades, atenent al ritme bastant ràpid de la cançó, pot resultar complicat que s'entenga alguna paraula. Per això, per a evitar l'enrenou entre qui no entén alguna paraula, és convenient aturar la reproducció i dialogar amb el conjunt de la classe per a desgranar el que explica la cançó.

Una vegada fet l'exercici de relació de conceptes, es recomana fer un col·loqui a l'aula en el qual es pregunte a l'alumnat de què va la cançó, quines idees, festes o tradicions coneixien abans d'escoltar-les a la cançó i quines idees, tradicions o festes desconeixen. Una primera aproximació al tema de la cançó que ens permet extraure conclusions sobre la comprensió a la qual s'ha arribat amb el primer dels exercicis de la proposta didàctica.

Material

- Exercici de relacionar conceptes (adjunt a la proposta didàctica). S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Una còpia per a cada alumne/a.
- Llapis, colors o retoladors.

ACTIVITAT 2

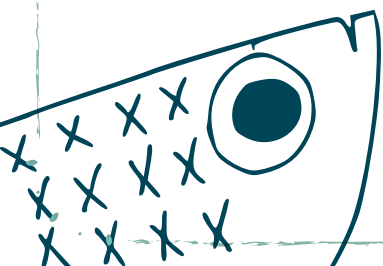
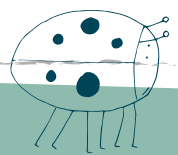
El calendari de les festes populars

La segona activitat de la proposta didàctica «Les festes populars» consisteix a completar el calendari anual de les festes i tradicions valencianes per a ubicar-les en el temps. Treballar així conceptes vinculats a la temporalització dels fets. Es treballa amb la plantilla de calendari adjunta a la proposta didàctica i que s'ha preparat ad hoc. Cal temporalitzar les festes i tradicions que menciona la cançó segons el mes i el dia que se celebren i buidar la informació en el calendari.

Es pot optar per imprimir tants calendaris como alumnes hi haja a l'aula i que cadascú en complete un, de manera individual, a partir del treball col·lectiu d'establir quin mes i quin dia és cada festa o tradició. També es pot optar per imprimir el calendari en mida gran i fer-ne un treball col·lectiu que finalitze amb la creació d'un calendari de les festes populars per a penjar-lo a l'aula i poder-lo revisar o consultar durant tot el curs.

Material

- El calendari de les festes populars (adjunt a la proposta didàctica). S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. Es poden imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula o una sola còpia en gran per a crear un calendari, exposar-lo a l'aula i així poder treballar-lo mes a mes.
- Llapis, colors o retoladors.

ACTIVITAT 2 · Les festes populars

Informació i dates de celebració de les festes i tradicions que es mencionen en la cançó:

Sant Antoni

17 DE GENER

Patró dels animals a la major part dels pobles valencians, se celebra amb la benedicció dels animals. En alguns pobles valencians, com ara el Forcall o Canals, es munten grans barraques construïdes amb troncs i branques i revestides de fullaraca i es representa la vida de sant Antoni, perseguit pels dimonis amb la intenció de cremar-lo a la foguera/barraca. Les fogueres normalment es fan la vespra, el dia 16 de gener.

Carnestoltes

FINALS DE FEBRER

Actualment el Carnestoltes és una festa popular de caràcter lúdic caracteritzada per les disfresses que llúixen grans i menuts en les desfilades que s'organitzen en pobles i ciutats.

Originàriament, el Carnestoltes celebrava els excessos previs a l'entrada a la Quaresma, temps de recolliment, dejuni i purificació.

La Magdalena

PEL MARÇ

Festes fundacionals de Castelló de la Plana que celebren la creació de la ciutat amb la baixada des de l'ermita de la Magdalena.

L'element definidor de les festes de la Magdalena són les gaiates; monuments de llum i color fets expressament per cada gaiata cada any per a celebrar les festes fundacionals de la capital de la Plana.

Les Falles

19 DE MARÇ, SANT JOSEP

Festes que es fan en noranta pobles de la geografia valenciana. Encara que és una festa més popular de la província de València, també es fa en set municipis de la d'Alacant i sis de la de Castelló.

Tirar coets i menjar bunyols són dos de les tradicions vinculades directament a les festes de les falles.

Pasqua

MARÇ - ABRIL

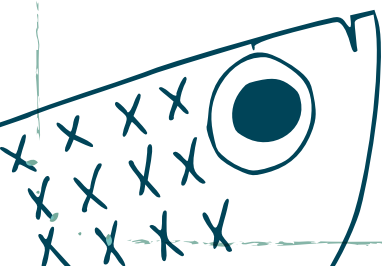
La Pasqua és el període de l'any en el qual se celebra, d'una banda i des del punt de vista religiós cristià, que Jesucrist ha ressuscitat, i de l'altra, l'arribada del bon temps després de l'hivern.

Als pobles valencians se sol fer el berenar, dinar o festa de Pasqua consistent a reunir-se les colles d'amics i amigues per a eixir a la muntanya o a algun indret més proper de la ciutat o el poble per a dinar o berenar. La tradició diu que s'ha de fer volar la milotxa o catxerulo perquè el berenar de Pasqua siga complet.

25 d'Abril

25 D'ABRIL

El dia 25 d'abril es commemora la derrota de la Batalla d'Almansa que va tindre lloc l'any 1707 i que va suposar que Castella ocupara el Regne de València i, per tant, el poble valencià perdria els Furs, les lleis pròpies que regien la vida i convivència en terres valencianes.

Moros i Cristians d'Alcoi. Sant Jordi

23 D'ABRIL

Es tracta d'una festa popular en la qual es recrea la lluita entre dos bàndols, musulmà i cristià. Se celebra sobretot en molts pobles de la província d'Alacant, però tenen un reconeixement especial les d'Alcoi per la riquesa i l'espectacularitat. Té l'origen en la Batalla d'Alcoi, el 23 d'abril de l'any 1276. Segons la tradició, en el moment clau de la batalla va aparèixer la figura de Sant Jordi a cavall sobre les muralles de la ciutat, i va decidir el resultat de la batalla a favor del bàndol cristià. Amb la paraula boato es coneix al conjunt dels elements (carrosses, música, balls) que cada bàndol desplega en les entrades que protagonitzen les festes de moros i cristians.

Sant Joan

24 DE JUNY

Sant Joan se celebra a terres valencianes la nit entre els dies 23 i 24 de juny. Es considera una nit màgica per ser la nit més curta de l'any. Els elements que caracteritzen la festa de Sant Joan són les fogueres, símbol del foc purificador, els banys a mitjanit, les herbes de Sant Joan i els balls i rituals màgics. Es tracta de la celebració del solstici d'estiu, materialitzat en el fet que allarga el dia.

Aplec dels Ports

FINALS DE JULIOL

L'Aplec dels Ports és una festa que es fa l'últim cap de setmana de juliol a la comarca dels Ports. És una festa de celebració i alhora de reivindicació, centrada en la defensa de la llengua, la cultura i, sobretot, les millores en el benestar dels veïns i veïnes dels Ports (infraestructures, necessitats sanitàries, carreteres, etc.). És una festa itinerant que es fa cada estiu en un poble de la comarca dels Ports des de l'any 1978.

Muixeranga d'Algemesí. Mare de Déu de la Salut

7 i 8 DE SETEMBRE

La Muixeranga és una dansa que consistix a alçar torres humanes. Tradició, arrelada principalment a la Ribera del riu Xúquer, que és el símbol més representatiu de les festes de la Mare de Déu de la Salut d'Algemesí, poble que té l'honor d'haver-la conservada.

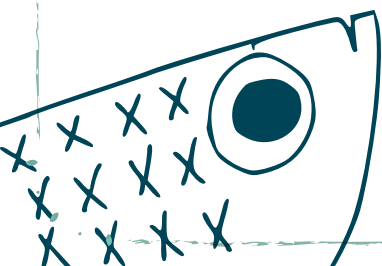
En l'actualitat, els membres de la muixeranga són tant hòmens com dones, abillats amb vestits de ratlles roges i blaves que creen torres humanes acompanyats de les notes de les dolçaines i els tabals que toquen una tonada característica de la festa, també anomenada muixeranga, d'autor desconegut.

Sant Donís. La Mocadorà

9 D'OCTUBRE

La tradició de la Mocadorà consistix a regalar els hòmens a les dones dolços fets de massapà, amb formes de fruites i hortalisses que recorden els fruits de l'horta valenciana, i embolicats en un mocador, peça de roba que dona nom a la tradició. Es regala el dia de Sant Donís, patró dels enamorats valencians, el dia 9 d'octubre, diada del poble valencià. Es tracta d'una tradició que es practica sobretot a València i la contornada.

La tradició conta que, quan els Decrets de Nova Planta van prohibir festejar l'entrada de Jaume I a València el 9 d'octubre, els confiters de València van crear dolços amb la forma dels coets prohibits, les piuletes i els tronadors, així com altres en forma de fruita i hortalissa per a fer-ne una celebració que passara desapercebuda.

La Castanyada

1 DE NOVEMBRE

La Castanyada és la festa de la tardor. Consistix a preparar o comprar castanyes, panellets, moniatos i fruita confitada. Quan s'acosta la festa, les castanyeres ixen al carrer a vendre castanyes torrades i calentes i, normalment, embolicades en paper de diari i en forma de mesura.

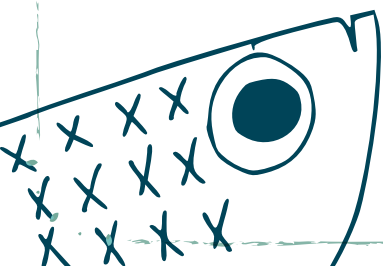
La festa se sol representar amb la figura d'una castanyera: una dona major, vestida amb roba d'abric i amb mocador al cap, que torra castanyes.

Santa Caterina

25 DE NOVEMBRE

Santa Caterina, les «Caterinetes» o «Catalinetes» és una celebració escolar infantil valenciana d'origen incert cada vegada menys present en els pobles valencians.

Molts pobles celebren la festa eixint a berenar al camp menjars elaborats per a l'ocasió com pa de catalinetes (pa amb llavors d'anís) o guirlatxe (mescla d'ametla i sucre en forma de torró).

ACTIVITAT 3

Entrevistem els avis i les àvies

A partir del full de camp adjunt a la proposta didàctica, es prepara a l'aula una entrevista sobre tradicions i festes que s'ha de fer fora de l'aula a avis i àvies, veïns i veïnes, tios i ties per a arreplegar més informació sobre alguns conceptes que apareixen en la cançó i que la xicalla pot desconèixer.

L'alumnat s'ha de posar en la pell d'un/a entrevistador/a professional i, per a fer-ho, ha de decidir a qui entrevistarà, quan i on ho farà i quines preguntes li farà. El full de camp, adjunt a l'activitat, conté tots els elements que s'han de completar per a disposar de tota la informació necessària per a fer una entrevista sociològica rigorosa.

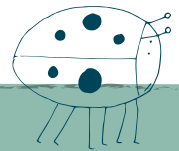
La proposta ofereix diverses preguntes, tot i que el més adient és que es faci una pluja d'idees d'interrogants que ha suscitat la cançó entre l'alumnat i d'eixe treball isquen les preguntes a fer.

Propostes de preguntes:

- Per què la cançó diu «a Sant Antoni el que vull és ser dimoni»?
- Per què a Sant Joan es fan fogueres?
- Què és la Mocadorà de Sant Donís?
- Què és i com es fa el guirlatxe?
- Quin plat o dolç típic fem a la nostra localitat i quina festa celebrem quan el cuinem?

Material

- Full de camp (adjunt a la proposta didàctica). S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Una còpia per a cada alumne/a.
- Llapis, colors o retoladors.

Tasca final

Visitar, fer o conèixer una de les tradicions que apareixen en la cançó. Atenent a l'època de l'any en la qual es treballa la cançó i el poble o ciutat on hi ha el centre educatiu que treballa la proposta didàctica, es pot optar per una tradició o altra: Sant Antoni, Carnestoltes, berenar de Pasqua, celebració del 25 d'Abril, Moros i Cristians, Sant Joan, Mare de Déu de la Salut (muixeranga d'Algemesí o acostament a altres muixerangues), Sant Donís, la Castanyada o Santa Caterina. S'hi obvien les festes estiuenques, ja que no hi ha escola.

Atesa, també, la circumstància que hi ha moltes festes i tradicions que se celebren durant el cap de setmana, es pot optar per visitar els amaniments de la festa o alguna de les persones que es dediquen a fer-ne els preparatius i que poden explicar a l'alumnat tots els detalls sobre la festa triada.

Una altra opció per a la tasca final és preparar algun dels plats, postres o dolços típics que apareixen en la cançó. L'opció que hi ha en la proposta didàctica és visitar un forn o pastisseria de la localitat per a preparar la recepta. És per això que es recomana executar la proposta didàctica en dates properes a la celebració de la festa amb la qual es vol acabar treballant en la tasca final. Per exemple, si s'opta per triar com a tasca final preparar fruita i verdura de massapà per a conèixer més a fons la tradició de la Mocadorà, es recomana fer la proposta didàctica a finals del mes de setembre i així fer coincidir la tasca final amb la celebració de la festivitat del 9 d'Octubre, quan les pastisseries treballen a destall per a preparar els massapans tradicionals.

Atenent a la lletra de la cançó, es pot optar per fer mones de Pasqua, preparar dolços de massapà i provar a fer-los en forma de fruita i hortalisses, com mana la tradició de Sant Donís o també es pot optar per torrar castanyes o preparar guirlatxe amb ametles i bona cosa de sucre.

Probablement a la localitat on hi ha el centre educatiu on es fa la proposta didàctica hi ha altres plats, postres o dolços típics vinculats a alguna de les festes que s'anomenen en la cançó. Per això, també es pot optar per aprofundir en una d'eixes receptes i cuinar-la com a tasca final de la proposta didàctica. Per exemple, hi ha molts pobles valencians que, per a la festa de Sant Antoni, preparen coquetes, primes o rotllets. Una opció, per tant, pot ser cuinar eixes receptes.

